Әлмәт театрына — 70 ел

Иҗади күтәрелеш дулкынында

Кайсы гына шәһәргә барсаң да, иң беренче аның мәдәният үзәкләрен, театрын барлыйсың. Нефтьчеләр каласының үзәгендә балкып торучы Әлмәт татар дәүләт драма театры калабызның горурлыгы гына түгел, 7 дистә ел дәвамында үз тамашачысын саклап кала алган гаҗәеп бер милли сәнгать үзәге.

2014 елда театр оешуга 70 ел тулды. Сентябрь аенда Әлмәт татар дәүләт драма театры 70 нче сезонын ачты. Юбилей чаралары кысаларында 20 ноябрь көнне театрның 70 еллыгына багышланган китапның тәкъдир итү кичәсе узды. Узган ике ай аралыгында күп кенә яңа проектлар тормышка ашырылды, тамашачылар хозурына берсеннән икенчесе кызыклырак премьералар чыгарылды. Бу көннәрдә нефтьчеләр башкаласының мәдәният, сәнгать сөюче халкы зур дулкынлану белән коллективның оешып эшли башлавына 70 ел тулуга багышланган тантананы көтә. Әлеге уңайдан без театрның тынгысыз җитәкчесе, 2005 елдан театрны җитәкләүче, Татарстанның атказанган укытучысы, Татарстанның атказанган мәдәният хезмәткәре, Дамир Сираҗиев, Рафаил Төхфәтуллин исемендәге премияләр лауреаты Исмәгыйлова Фәридә Бәгыйс кызы белән әңгәмә кордык.

- Фәридә Бәгыйсовна, театр оешуга 70 ел тулган юбилей елында коллектив нинди хисләр дулкынында яши?

- Күңелдә хисләр гаммасы хөкем сөрә: дулкынлану, борчылу, горурлык, шатлык, өметләр... Космос, тарихи яссылык күзлегеннән караганда, 70 ел бик аз. Икенче яктан, ул елларны, ул елларда эшләгән артистлар тормышын берәм-берәм барлый башласаң бик күп кебек. Аның барысын да бүгенге көн тамашачысына биреп бетерү мөмкин түгел һәм кирәкмидер дә, дип саныйм. Без,70 еллык юбилей кысаларында, шул елларда үскән, камилләшкән театр сәнгатен, аның сөземтәсен генә күрсәтергә тиешбез.

- Сугыш барган чорда, ачлы-туклы халык ил азатлыгы өчен көрәшкән бер вакытта Әлмәттә театрга нигез салына. Әлеге фактны ничек аңлата алыр идегез?

- Никадәрле генә авыр булмасын, кеше тормышында сәнгатькә урын калган. Әлмәт театрының төзелүен дә мин шулай аңлатыр идем. 1944 елда Әсфан Галиев тарафыннан бирелгән идея җәмәгатьчелек, җитәкчелек тарафыннан да яклау таба. "Сугыш бара, нәрсә турында сөйлисең син!" дип кире какмыйлар бит. Димәк, халыкның рухын күтәрү, аларның җиңүгә булган ышанычларын арттыру өчен театрга ихтыяҗ шулкадәр зур булган. Күз алдына китерегез, берьюлы берничә "похоронка" алган, иренең, улының үлемен ишетеп йөрәгеннән каннар тамган ханымнар бергәләп Риза Ишморатовның "Кайту", Мирсәй Әмирнең "Миннекамал" драмаларын караганнар. Шушы театрда, иңен-иңгә терәп утырган күршесенең дә шундый ук ачы хәсрәте барлыгын белгән, бу дөньяда ялгыз түгеллеген аңлаган ул. Алга таба дошманга каршы көрәшергә үзендә көч тапкан. Рухи кризис планында театр бик күп гомерләрне саклап калырга ярдәм иткәндер дип уйлыйм.

- Иҗатны юкка гына көрәш белән тиңләмиләр. Әлмәт театрын бүгенге югарылыкка җиткерү һәм заман агымында алып бару авырмы?

- Сүз дә юк, ихтыяҗ бер, шартлар булдыру - икенче мәсьәлә. Сәнгатьне бары тик фидакарьләрчә яратучылар гына саклап калган һәм бүгенге чорларга китереп җиткергән. Уйлап карагыз, рәсми рәвештә оешуына 30 ел узганнан соң гына театрның үз бинасы булдырыла. Әлмәт театрының тарихы, беренче чыгышлары нәкъ менә «Иске Әлмәт» мәдәният йорты белән бәйле. Әлеге уңайдан без тамашачыларыбыз игътибарына "Без бит монда туганнар" дип исемләнгән яңа проект тәкъдим иттек. Аның асылы шушы җирлектәге Әлмәт халкын театрның бүгенге тормышы белән якыннанрак таныштыру, очрашу, аралашу. Икенче яктан залга җыелган тамашачылар, сәнгатьне яратучылар, артистлар, чыннан да - бар да бертуганнар кебек, иҗатка табынып, иҗатны яратып яшәүчеләр.

Әлмәт театрының күп кенә яңа эш юнәлешләренә тукталып үтәргә мөмкин. Шуларның берсе "Дөньяның дүрт ягы" проекты. Ул бүгенге дөнья театр сәнгате үрнәкләре белән генә танышу түгел, ә иң элек башка мәдәниятләр белән аралашу, катнашу мөмкинлеге. Батырчылык итеп эксперимент буларак куелган "Яңа драма" юнәлешендәге "Ышаныч" спектакле дә артистлар тарафыннан тудырылган гаҗәеп образлар ансамбле. Әлмәт сәнгатькәрләренең чираттагы экспериментлары, вербатим-документаль театр. "Язылмаган язмышлар" премьерасының беренче куелышы уңышлы гына узды кебек. Балалар өчен махсус проект - Туфан мәктәбен гамәлгә керттек, балалар бакчалары өчен эшләнгән "Мин - актер" проекты да бик мавыктыргыч булды.

- Тәэсирләнеп иҗат итү өчен артист халкы гел хәрәкәттә, аралашуларда булырга тиеш. 2014 ел кызыклы сәяхәт-сәфәрләр, фестивальләр елы булды ахрысы...

- 2013 елның җәендә бер төркем артистлар Төркиянең Мәрмәрис шәһәрендә булып "Гашыйк Кәриб" спектакле һәм концерт-тамаша программасы белән чыгыш ясадылар.

Сезон ачылуга "Татарстан-Кавказ" безне легендалар якынайта" проекты белән иҗади сәфәргә юл тоттык. Мәркәзебез Казанга барып берничә көн рәттән гастрольләр бирү Әлмәт артистлары өчен чыннан да зур сынау дияр идем һәм без аны уңышлы уздык. Шулай ук Йошкар-Ола, Самара шәһәрләрендә алмаш гастрольләр белән 14 спектакль уйнадык. 2014 елның июнендә Коломнада уздырылган кече шәһәрләр театры фестивалендә иң югары бүләккә - гран-прига ия булдык. Дагыстанда уздырылган кумык яшьләренең "Илләр- йортлар" форумында катнаштык. Саный китсәң, уңышларыбыз бихисап.

- Фәридә Бәгыйсовна, киләчәк театры нинди булырга тиеш дип, саныйсыз....

- Театрның киләчәге, яшәеше беренче чиратта мөхтәрәм тамашачыларыбызга бәйле. Алар спектакльләребезгә киләләр, карыйлар икән, димәк, без яшибез, эшлибез. Тамашачы театрга кызык эзләп кенә килмәсен иде, биредә хисләр өермәсе булырга тиеш. Халык үзе җавап тапмаган сорауларга җавап эзләп килсә, уйсызларга уй керсә - бурыч үтәлгән була. Тамашачыларыбыз арасында төрле катлам вәкилләре: интеллигенция, яшьләр дә байтак. Шулай ук рус тамашачысының ихтыяҗларын да онытырга ярамый. Кайберәүләр минем белән килешмәс тә, ләкин миллилекне бер калыпка салып, элеккедән калган гореф-гадәтләр чагылышы, сандык, фольклор дип кенә күзалларга кирәкми. Театрыбыз, сәнгатебез белән татар милләтенең алдынгы карашлы, заманча үзгәрешләрне тоемлап яшәүче милләт булуын расларга тиешбез. Театр сәхнәсенә куелган чит ил авторларының әсәрләреннән соң да күп кенә фикерләр ишетергә туры килә. Катлаулы, фәлсәфи әсәрләрне аңлар өчен тамашачының да кабул итәргә, анализларга сәләтле булуы зарур. Яңалыклардан курыкмаска кирәк. 70 еллык тарихы булган театрның репертуары тамашачыдан алда барырга тиеш, дип уйлыйм. Әлмәт татар дәүләт драма театры интеллектуаль, фәлсәфи әсәрләрне дә аңларлык, яңалыкка омтылган татар яшьләрен тәрбияләүгә үзеннән өлеш кертәчәк.

Коломнада кече шәһәрләр театры фестивалендә

Фәрдия ХӘСӘНОВА

юбиляр

Хезмәтенә тугры шәхес

Эшен яратып, тырышып, җиренә җиткереп башкарган, хезмәтеннән тәм тапкан, иң мөһиме - аның нәтиҗәсен күреп яшәгән кеше чын мәгънәсендә бәхетледер. Авыл хуҗалыгы тармагында озак еллар дәвамында фидакарьләрчә хезмәт куеп, район икътисадын тотрыклы итүгә саллы өлеш кертүче шәхесләребезнең эшчәнлеген бәяләп бетерү мөмкин түгел. "Сосновка" хуҗалыгы җитәкчесе - Расих Хәмзә улы Гайнетдинов нәкъ менә шундыйларның берсе. Шушы көннәрдә ул үзенең 60 яшьлек гомер бәйрәмен билгеләп узды.

Расих Гайнетдинов Әлмәт районының иң матур авылларының берсе - Салкын Аланда дөньяга килгән. Мәктәпне тәмамлаганнан соң, Әлмәт төзелеш техникумында укый һәм Мосгорпроводстройга эшкә керә. Совет Армиясе сафларына да ул шушы предприятиедән китә. Хезмәтен тәгәлләгәннән соң, туп-туры туган авылы - Салкын Аланга юл ала. Кечкенәдән үк эш сөючән, булдыклы булып үскән егет үзенең киләчәген туган җиреннән читтә күз алдына китерә алмый. Хәмзә абый белән Нәвәр апа - авылның абруйлы кешеләре, уларына һәрдаим акыллы киңәшләрен биреп торалар. Туган якка, хезмәткә мәхәббәт, авыл кешеләренә булган ихтирам һәм хөрмәт - бу күркәм сыйфатларның барысы да гаиләдә тәрбияләнә.

Расих Гайнетдинов СУ-45 предприятиесендә мастер, прораб, участок начальнигы булып эшли. Алга таба ул Әлмәт консерв заводына күчерелә. Биредә Расих директор урынбасары, баш инженер буларак хезмәт куя. Соңыннан Әгерҗе азык-төлек комбинатына директор итеп билгеләнә. 1992 елда Расих Гайнетдинов "Петровская" агрофирмасы Әлмәт сәүдә үзәгендә директор вазифасын үти. Кайсы гына урында эшләсә дә, хезмәтен төгәл, җиренә җиткереп башкара. Шулай да авыл хуҗалыгы тармагы, әлеге өлкәдә булган планнарны тормышка ашыру күңеленә тынычлык бирми. Күкрәп үскән иген кырлары, тракторлар шавы, туган авылы һәм аның кешеләре - бар да якын, бар да кадерле Расихка. 1995 елның апрель аенда Расих Гайнетдинов "Авангард" колхозына рәис итеп билгеләнә һәм бүгенге көнгә кадәр авыл хуҗалыгы тармагында хезмәт куя. Хуҗалык рәисе, депутат буларак, Новоникольск, Салкын Алан авылларын төзекләндерү, авыл кешеләрен эш урыннары белән тәэмин итү, төрле чараларны оештыру буенча да шактый эшләр башкара ул. Расих Гайнетдиновның фидакарь хезмәте хөкүмәтебез тарафыннан да югары бәяләнгән. РФ һәм ТР Авыл хуҗалыгы министрлыкларының, җирле хакимиятнең Мактау грамоталары һәм башка төрле истәлекле бүләкләр иясе дә ул.

- Авыл хуҗалыгы тармагы еллар дәвамында төрле үзгәрешләр кичерде. Күтәрелеш һәм үзгәртеп кору чорлары - боларның барысын да татырга туры килде. Игенчелек һәм сөтчелек - борынгыдан килгән игелекле хезмәт. Тир тамган җир уңдырышлы була, дигән борынгылар. Хәзер авыл хуҗалыгы тармагы яңа техникага һәм алдынгы фәнгә нигезләнгән. Хөкүмәтебез һәм җирле хакимият тарафыннан да ярдәм зур. Киләчәккә булган хыялым - дәүләт программасына кереп, Саба районы тәҗрибәсен кулланып, заманча технологияле сөт продукциясе житештерү буенча производствоны оештыру һәм кулланышка кертү, - дип, планнары белән уртаклашты Расих Хәмзә улы.

Расих Гайнетдинов - гаиләсенең ныклы терәге, балалары өчен сөекле әти, оныкларына кадерле бабай. Киләчәктә аңа булган хыялларының тормышка ашуын, балаларының, оныкларының, кардәш-туганнарының, хезмәттәшләренең шәфкатьлелеген, мәрхәмәтлелеген, игътибарын һәм ихтирамын тоеп яшәвен, эшләренең уң, гамәлләренең бәрәкәт китерүен теләп калабыз.

Резеда ИСМӘГЫЙЛЕВА